

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2014.2.20.
COM(2014) 97 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

A tengervédelmi stratégiáról szóló (2008/56/EK) keretirányelv végrehajtásának első szakasza

Az Európai Bizottság értékelése és útmutatója
{SWD(2014) 49 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

A tengervédelmi stratégiáról szóló (2008/56/EK) keretirányelv végrehajtásának első szakasza

Az Európai Bizottság értékelése és útmutatója

A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv hatálybalépését követő valamivel több mint öt évvel ez a jelentés jelzi a keretirányelv végrehajtása első, célkitűzéseket megállapító szakaszának végét. Mindeddig egyedülálló adatgyűjtési és elemzési tevékenységre került sor, amelynek keretében a tagállamok értékelték tengereik állapotát (kezdeti értékelés), meghatározták, hogy tengervizeik tekintetében mit tekintetek „jó környezeti állapotnak”, továbbá egy sor célt állapítottak meg annak érdekében, hogy felszámolják a jelenlegi helyzetnek a 2020-as kívánt helyzethez viszonyított hiányosságait, amikor is a jó környezeti állapotot el kell érni. E tevékenység lehetőséget biztosított a tengeri környezet megóvásával kapcsolatos széleskörű nyilvános vitára, lehetővé tette a tengereinkkel és óceánjainkkal kapcsolatos nagy mennyiségű ismeret összesítését, emellett a további, különösen a regionális tengeri egyezmények keretében folytatott regionális együttműködés mozgatórugója volt. Ugyanakkor a tagállami jelentések Bizottság általi értékelése aggodalomra ad okot: a jó környezeti állapot tagállamok általi meghatározása, valamint az annak elérése érdekében általuk kitűzött út összességében nem mutat nagyratörő célokat, sok esetben nem veszi figyelembe a meglévő kötelezettségeket és előírásokat, nélkülözi az uniós szintű koherenciát, még az ugyanazon tengeri régióba tartozó szomszédos országok között is.

2013 decemberére néhány kivétellel valamennyi tagállam megküldte jelentését az Európai Bizottságnak.¹ E jelentésben visszatükröződik az, hogy egyes tagállamok esetében csak részlegesen állnak rendelkezésre adatok, egy tagállam pedig egyáltalán nem tett jelentést. A Bizottság az adott esetekben megindította a kötelezettségszegési eljárást, a jogi eljárásokkal párhuzamosan pedig áttekinti, hogy hogyan közölje értékelését és útmutatását azokkal a tagállamokkal, amelyek nem szerepelnek ebben a jelentésben, azt követően, hogy azok benyújtották teljes körű jelentésüket.

Ezen elemzés alapján a jelentés uniós, regionális és nemzeti szinten végrehajtandó ajánlások formájában nyújt útmutatást². Ahelyett, hogy a jelentéstétel újrakezdését tanácsolná ott, ahol hiányosságokat tártak fel, a Bizottság e jelentésben és a mellékelt szolgálati munkadokumentumban proaktív, jövőbe tekintő megközelítést vázol fel. Célja, hogy a további végrehajtás folyamatának költségtakarékosabbá és hatékonyabbá tétele mellett konkrét útmutatást adjon az azonosított kihívások kezeléséhez.

¹ Lásd: „A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásának első lépései – a 2008/56/EK irányelv 12. cikke szerinti értékelés” című bizottsági szolgálati munkadokumentumot a tagállami jelentéstétel aktuális helyzetéről. A tengerparttal nem rendelkező tagállamoknak nincs jelentéstételi kötelezettségük a keretirányelv értelmében.

² Amint azt a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 12. cikke előírja.

Az e jelentést kísérő szolgálati munkadokumentum³ részletesebben elemzi az irányelvben meghatározott 11 minőségi mutatóval (pl. biológiai sokféleség, nem őshonos fajok, halak, a táplálékláncok egészsége, szennyező anyagok, hulladék, víz alatti zaj) kapcsolatos tagállami jelentéstételt, továbbá részletesebb ajánlásokat, illetve országspecifikus értékeléseket és ajánlásokat fogalmaz meg. A 2014. év folyamán a későbbiekben az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja (JRC) mélységében értékeli majd a tagállami jelentéstétel műszakibb szempontjait. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) szintén levonja következtetéseit Európa tengeri környezetének általános állapotáról.

1. AZ EURÓPAI TENGEREK ÁLLAPOTA

Európa tengeri területei együttesen meghaladják szárazföldi területeit, egyúttal gazdag, sérülékeny és egyedülálló tengeri élővilágnak adnak otthont, amelyről még mindig korlátozottak az ismereteink. Az emberi tevékenység mind a szárazföldön, mind a tengeren egyre nagyobb nyomást gyakorol a tengeri ökoszisztémákra, minthogy az európai lakosság 41%-a part menti régiókban él, a tengeri környezettől függő gazdasági tevékenységek pedig fokozódnak. A tagállami jelentések megerősítik, hogy Európa tengerei nincsenek „jó környezeti állapotban”.

Ezek az eredmények különböző okokból adódnak, különösen a következőkből:

- Az Atlanti-óceán északkeleti térségében található állományok 39%-át, illetve a Földközi-tenger és a Fekete-tenger állományainak 88%-át továbbra is túlhalásszák, és a helyzet csak lassan javul⁴.
- A tengeri környezet szennyezése egyes helyeken csökkent, de a tápanyagok és egyes veszélyes anyagok szintje összességében még mindig meghaladja az elfogadható határértékeket. A tápanyag-szennyezettségből eredő oxigénhiány különösen súlyos a Balti- és a Fekete-tengeren.
- A tengeri – többnyire műanyag – hulladék egyre nagyobb problémát jelent mind világszinten, mind az EU-ban. Az Északi-tengerben a sirályhojszák több mint 90%-ának a gyomrában van műanyag, és átlagosan 712 darab hulladék található az Atlanti-óceán partjának adott 100 méteres szakaszán. E növekvő probléma hatásai sokrétűek, a hatások nagyságrendje pedig még most sem ismert teljes mértékben.
- Az éghajlatváltozás – jóllehet a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv szerint ezt közvetlenül nem értékelik – szintén hozzájárul a tengeri ökoszisztémák további károsodásához.

Még több erőfeszítést kell tenni a 2020-as célkitűzés teljesítéséhez, amely célkitűzés abban áll, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv teljes, megfelelő, következetes és koherens végrehajtásának részeként elérjük a jó környezeti állapotot.

³ Bizottsági szolgálati munkadokumentum: „A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásának első lépései – a 2008/56/EK irányelv 12. cikke szerinti értékelés”.

⁴ A Bizottság közleménye a Tanácsnak a 2014. évi halászati lehetőségekre vonatkozó konzultációról, COM(2013) 319 final.

2. AZ ÉRTÉKELÉS LEGFŐBB ELVEI

A Bizottság egy sor elvet alkalmazott annak értékelésére, hogy a tagállamok által bejelentett információ teljes, megfelelő, következetes és koherens keretnek tekinthető-e⁵, amint azt az irányelv 8. cikke (kezdeti értékelés), 9. cikke (a jó környezeti állapot meghatározása) és 10. cikke (környezetvédelmi célok) előírja. A Bizottság különösen a következőket tekintette át:

- a tagállami jelentés minden releváns rendelkezés tekintetében kiterjedt-e valamennyi releváns mutatóra és valamennyi tengerre;
- a jó környezeti állapotot konkrétan és számszerűsítve határozták-e meg, lehetővé téve az annak megvalósítása irányában tett előrehaladás felmérését;
- a jó környezeti állapot meghatározásai ugyanazon tengeri régióban vagy alrégióban összhangban álltak-e egymással;
- a kezdeti értékelés visszaadta-e az irányelv által lefedett területeken rendelkezésre álló tudományos ismereteket, és lehetővé tette-e a jövőbeli viszonyításhoz szükséges alapforgatókönyv meghatározását;
- a kitűzött célok tükrözték-e a kezdeti értékelés és a jó környezeti állapot meghatározásának megállapításait, hogy lehetővé tegyék a tagállamok számára a jó környezeti állapot 2020-ra történő tényleges elérését;
- a tagállamok figyelembe vették-e a tengeri környezetre vonatkozó meglévő uniós rendeleteket és politikákat, továbbá – ahol nem állt rendelkezésre uniós előírás – a regionális tengeri egyezményekben meghatározott megfelelő előírásokat.

Ezen elveket több kérdőív részletesen kifejtette⁶. Ezen elvek bármelyikének vagy akár több ilyen elvnek a figyelmen kívül hagyása „részlegesen megfelelő” vagy „nem megfelelő” értékelést, illetve a koherencia tekintetében a „nem következetes”, „csekély mértékben” vagy „közepes mértékben” minősítést eredményezett. Az elveknek való – akár minimális szintű – megfelelés „megfelelő”, „következetes” és „koherens” minősítést kapott.

Csak ez utóbbi kritériumok valamennyi tagállam általi teljesítése esetén dönthető el, hogy az érvényben lévő politikák révén az EU egésze jó úton halad-e azon célkitűzés 2020-ra történő elérése felé, hogy „*az ökológiai szempontból sokszínű és dinamikus óceánok és tengerek ... tiszták, egészségesek és termékenyek*”⁷ legyenek. Jelenleg nem ez a helyzet. A problémát a következő néhány példa is illusztrálja:

⁵ A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 12. cikke szerint: „A 9. cikk (2) bekezdése, a 10. cikk (2) bekezdése és a 11. cikk (3) bekezdése szerinti értesítések alapján a Bizottság minden egyes tengeri régió vagy alrégió esetében tagállamonként értékeli, hogy a bejelentett elemek olyan megfelelő keretet alkotnak-e, amely megfelel ezen irányelv követelményeinek, és az érintett tagállamot felkérheti bármely rendelkezésre álló és szükséges további információ megadására. Az értékelések kidolgozása során a Bizottság mérlegeli a rendszerek tengeri régiókon vagy alrégiókon belüli és közösségen belüli következetességét...”.

⁶ Lásd a szolgálati munkadokumentumot, uo.

⁷ A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 3. cikkének 5. pontja.

- A tagállamok különböző faj- és élőhelylistákat jelentettek be, némelyikük figyelmen kívül hagyva az élőhelyvédelmi irányelvben meghatározott listákat, vagy a vizeikben előforduló élőhelyeket.
- A tagállamok a víz-keretirányelv szerinti elsőbbségi anyagok listájában meghatározottak közül különböző szennyező anyagokat azonosítottak, egyeseket előtérbe helyeztek, másokat nem vettek figyelembe.
- Csak néhány tagállam állította egyértelműen, hogy valamennyi halállományt a legnagyobb fenntartható hozam mellett vagy azon belül kellene halászni.

A Bizottság értékelését azonban elsősorban nem az irányelvnek való megfelelés szempontjából kell értelmezni. Ezen értékelés célja ugyanis inkább az, hogy a Bizottság útmutatást adhasson a tagállamok számára az irányelv elérendő célkitűzései és a végrehajtás pillanatnyi állása tekintetében. Végül, elismerve, hogy a jelentéstétel jókora feladat elé állítja a tagállamokat, tekintettel különösen a szoros határidőkre, a Bizottság értékelése csak annyira lehet pontos, amennyire a számára megküldött információk azok. Találhatók példák kiemelkedő jelentésekre, de olyan esetekre is, amelyekben hiányosságok vagy ellentmondások tapasztalhatók.

3. FŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK

(1) Átfogó értékelés

Az EU tengervizei állapotának értékelése holisztikus, társadalmi-gazdasági megfontolásokra is kiterjedő feladat. Lehetővé teszi annak jobb megértését, hogy az emberi tevékenységek milyen nyomást és hatást gyakorolnak a tengeri élővilágra, és nagy mennyiségű információt fog össze. Különösen a biológiai sokféleséggel, a nem őshonos fajokkal, a tengeri hulladékkal és a víz alatti zajjal foglalkoztak minden eddiginél szisztematikusabban. A tagállamok többsége a legtöbb cikkre és mutatóra kitért jelentésében, ezáltal nagyon átfogó képet adott Európa tengeri környezetéről. Ugyanakkor a jelentéstétel országoként nagymértékben változik, az egyes tagállamokon belül pedig mutatóként is.

Nagyobb figyelmet fordítottak az olyan eszközökre, mint a víz-keretirányelv, a közös halászati politika és a tengerek biológiai sokféleségével foglalkozó uniós politika. Ez jelentős mértékben hozzájárul a politikák koherenciájához, amely Unió-szerte előmozdította az ágazatközi együttműködést és párbeszédet.

A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvvel kapcsolatos munka új fejleményeket hozott és kísért végig a regionális tengeri egyezményekben, ezáltal igazolta a tengerrel kapcsolatos uniós és regionális munka egymást kiegészítő voltát, és kölcsönös előnyökhöz juttatta valamennyi érintett felet. A regionális tengeri egyezmények – változó mértékben – foglalkoztak a tengereik állapotáról szóló jelentésekkel azzal a céllal, hogy azokat betáplálják a tagállamok saját kezdeti értékeléseibe. Új, regionális szintű mutatókat, célokat és módszereket is kidolgoztak, valamint megállapították, hogy fokozottabb regionális koordinációra van szükség.

Végezetül a tagállamok nyilvános konzultációkat szerveztek⁸, ezáltal ösztönözték az érdekeltekkel arról folytatott vitát, hogy mennyire nagyratörő célokat tűzzenek ki az Unión belül és azon túl alkalmazott tengeri politikákban.

A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv első szakasza tehát összességében közelebb hozta az EU-t az ökoszisztéma-alapú megközelítésnek a tengereinket befolyásoló emberi tevékenység irányításában történő konkrét alkalmazásához, amely elgondolás az irányelv alapvető koncepciója. Uniós szinten értékes tapasztalatokat sikerült szerezni, ugyanígy a tagállamokban és a regionális tengeri egyezményekben is.

(2) Megfelelőség

A kedvező fejlemények ellenére az Európai Bizottság pontatlanságokat is feltárt a tagállamok beadványaiban: még a legjobban teljesítő tagállamoknak is foglalkozniuk kell egyes konkrét hiányosságokkal.

A tagállamok 8. cikk szerinti kezdeti értékelése adja meg azt a tudományos alapot, amelyre az irányelv végrehajtása épül. Ugyanakkor a kezdeti értékelő jelentések gyakran csak széttagolt képet adnak a tengeri környezet állapotáról, és nem mindig tükrözik egészében a rendelkezésre álló ismereteket.

Elkerülhetetlen, hogy a tagállami jelentésekből hiányozzanak adatok, hiszen a tengeri kérdésekkel kapcsolatos ismeretekben is jelentős hiányosságok tapasztalhatók, és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 8. cikkében megkövetelt értékelés fókuszja meglehetősen átfogó. Ugyanakkor csak néhány tagállam terjesztett elő arra vonatkozó stratégiát, hogy hogyan lehetne kezelni ezeket az adathiányokat a következő jelentéstételi ciklus előtt, például a nemzeti és regionális szintű nyomon követést érintő, jövőre irányuló tervekkel. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 11 mutatójára vonatkozó, tengert érintő problémákkal kapcsolatos ismeretbeli hiányosságokkal foglalkozó kutatási projektek eredményeit nem mindig a legmegfelelőbb módon használták fel. Végül pedig a tagállamok nem éltek a lehetőséggel, hogy a kezdeti értékelést alapforgatókönyv megállapítására használják fel, és ez megnehezíti, egyes esetekben pedig lehetetlenné teszi a céltól való távolság felmérését.

A jó környezeti állapot 9. cikk szerinti megfelelő meghatározása továbbá különösen fontos a végrehajtás ezen első szakaszában, mivel ez határozza meg azokat a célokat, amelyek 2020-ig történő elérésére a tagállamok kötelezettséget vállalnak.

A legtöbb tagállam minden mutató tekintetében jelentést tett a jó környezeti állapotról, egyesek nagyratörő referenciaértékeket állapítottak meg a jó környezeti állapot meghatározásán keresztül. Mindazonáltal a többségnek nem sikerült meghaladnia a jó környezeti állapot tekintetében az irányelvben is meghatározott alapszintű leírásokat. Több

⁸ Az Európai Bizottság 17 tagállamtól kapott tájékoztatást a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 19. cikkében előírt nyilvános konzultációs folyamatokról. További információ tekintetében lásd a szolgálati munkadokumentumot.

tagállam például nem tért ki olyan minőségi vagy magyarázó elemekre, amelyek alátámasztanák az elgondolást, és többletértéket, igyekezetet és egyértelműen meghatározott célokat tükröznének. A jó környezeti állapotot gyakran nem mérhető módon adták meg, így lehetetlenné vált annak gyakorlati értékelése, hogy azt milyen mértékben érték el. A jó környezeti állapot meghatározása során alkalmazott magasabb rendű minőségi célkitűzések, amennyiben vannak, gyakran megrekednek a törekvés szintjén.

A tagállamok emellett néha nem vették szisztematikusan figyelembe a meglévő uniós jogszabályokat és a regionális tengeri egyezmények előírásait. Ez abból eredhet, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv és más releváns jogszabályok közötti kapcsolat esetleg nem mindenki számára kellően egyértelmű. Ugyanakkor egyes tagállamok többnyire válogatáson alapuló megközelítést alkalmaztak, amelynek értelmében csak részben veszik figyelembe a meglévő szabályokat, célkitűzéseket és határértékeket. Amennyiben ez nem változik, a jó környezeti állapot jelenleg meghatározott formában való elérése csak szerény javulásokat eredményez óceánjaink minőségében.

Ugyanez a következtetés vonható le a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 10. cikkének megfelelően megállapított célok tekintetében. A tagállamok igen változatos célokat határoztak meg, amelyek az ambíció mértékét és sajátos jellemzőiket tekintve eltérőek. A leglényegesebb, hogy a megállapított környezetvédelmi célok néhány esetben nem elegendőek a jó környezeti állapot eléréséhez.

(3) Következetesség

További általános aggályként említhető, hogy a tagállami végrehajtás nem következetes. Különösen a kezdeti értékelés (kezdőpont), a jó környezeti állapot meghatározása (végcél) és a célok (a célkitűzés eléréséhez szükséges erőfeszítések a kezdőpontból kiindulva) közötti logikai kapcsolatot nem ismerte fel mindenki. Egyes tagállamok nem tettek egyértelmű különbséget a jó környezeti állapot, illetve maguk a célok meghatározása között, vagy nem vették figyelembe a célok kitűzése során a kezdeti értékelést, ezáltal az átfogó, holisztikus folyamat összefüggéstelen jelentéstételi tevékenységsorozattá vált.

(4) Koherencia

Az EU tengervizeit védő regionális tengeri egyezmények keretében folytatott regionális együttműködés kellő fejlettségű. Valamennyi regionális tengeri egyezmény jelentős kötelezettségeket vállalt az ökoszisztéma-alapú megközelítés megvalósításának és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtása támogatásának irányában. Sajnálatos módon változó a regionális együttműködés eredményeinek tagállamok általi, saját tengervédelmi stratégiáikban való felhasználása. Néhány esetben a regionális tengeri egyezmény keretében végzett munka túl későn készült el, de amikor időben rendelkezésre állt, akkor sem mindig használták fel a nemzeti jelentésekben.

Ennek az Unión belüli, de (a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 3. cikke 5. pontjának b) alpontjában és 5. cikkének (2) bekezdésében említett) tengeri régiókon vagy alrégiókon belüli koherencia is kárát látta. Míg a koherencia nagymértékben eltérő Uniószerte, és egyes régiókban, illetve egyes mutatók tekintetében nagymértékű, az általános szint a közepestől a csekély mértékig terjed. A legnagyobb mértékű koherenciát az Atlanti-óceán északkeleti térségének tagállamai mutatják (mindazonáltal jelentős javulásra még itt is van

lehetőség), a legalacsonyabbat pedig a Földközi-tenger, különösen a Fekete-tenger térsége (jóllehet ez utóbbit csak részlegesen lehetett értékelni).

Ily módon nincs a jó környezeti állapottal kapcsolatos közös uniós értelmezés, még regionális (alregionális) szinten sem. Az Unióban a jó környezeti állapotnak több mint húszféle meghatározása létezik, ezért nem beszélhetünk közös vagy összehasonlítható célokról.

4. AJÁNLÁSOK ÉS KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtása első szakaszának elemzése egyértelműen azt mutatja, hogy jóval több előrelépésre van szükség annak elkerülése érdekében, hogy a tengeri környezet védelmével kapcsolatos megközelítés elégtelen, hatástalan, széttöredezett és indokolatlanul költséges legyen.

A tagállami jelentéstétel összehasonlíthatósága csekély mértékű, ami nehezíti az összehangolt cselekvést és elemzést. Ezért nem csak az jelent nagy kihívást, hogy 2020-ra elérjük a jó környezeti állapotot, hanem már az is, hogy megtudjuk, egyáltalán milyen messze vagyunk ettől. Emellett sérülnek a gazdasági szereplők számára az EU-ban és tengeri régióiban biztosítandó egyenlő versenyfeltételek is. Veszélybe kerül egy nagyon fontos erőforrás-alap, amely nélkül a kék növekedés nem tartható fenn hosszú távon.

Most lehetőség nyílik a helyzet javítására a 2014-re tervezett nyomonkövetési programok, illetve a 2015-re tervezett intézkedési programok kidolgozása előtt. Ha a tagállamok összehangolják vagy közösen dolgozzák ki, ezek a programok alacsonyabb költségek mellett jobb eredményekhez vezetnek majd.

(1) Az eddig levont tanulságok

A Bizottság és a tagállamok megelőlegezve ezen értékelés eredményeit, már több tanulságot levontak, amelyeket konkrét kezdeményezésekre váltottak:

- A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv közös végrehajtási stratégiáját⁹ az új kihívásokhoz igazították, továbbá a tagállamokkal, a regionális tengeri egyezményekkel és más fontos szereplőkkel új munkaprogramot dolgoztak ki a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásához¹⁰ a 2014–2018 közötti időszakra. A közös program meghatározza a fő mérőföldköveket, fokozza a regionális tengeri egyezményekkel folytatott együttműködést, és előírja a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv követelményei közös értelmezésének javítását szolgáló útmutató kidolgozását.
- Az EU integrált tengerpolitikájának keretében finanszírozott, testre szabott és gyakorlati projekteken keresztül további végrehajtási támogatást bocsátottak a tagállamok rendelkezésére. Ezek a projektek például az irányelv földközi-tengeri és fekete-tengeri végrehajtásának javítását célozzák.

⁹ Az irányelv részletes és összehangolt közreműködést vár a tagállamoktól. E munka megkönnyítése érdekében a tagállamok és az Európai Bizottság nem hivatalos koordinációs programot dolgozott ki, a közös végrehajtási stratégiát.

¹⁰ A közös végrehajtási stratégia részeként elfogadott munkaprogram:
http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/index_en.htm.

- Lépéseket tettek a tagállamok jelentéstételi kötelezettségeinek ésszerűsítése és egyszerűsítése, valamint a vonatkozó jogszabályok szerinti meglévő jelentéstétel kihasználása érdekében, a „*jelentsd egyszer, használd többször*” elv alapján.

(2) További lépések

E levont tanulságokon túlmenően sokkal többet kell tenni a jelenlegi végrehajtási ciklusban, és mielőtt a jelentéstételre 2018-ban újra sor kerülne. Ehhez nem csak egy sor konkrét intézkedésre és magasabb rendű célokra van szükség, hanem a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásának módjával kapcsolatos gondolkodást is meg kell változtatni, hogy az azonosított hiányosságok orvosolhatók legyenek.

Rövid távon, és összhangban a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 12. cikkével alapvető annak biztosítása, hogy a végrehajtás eddigi legkedvezőbb eredményeit hasznosítsák, és hogy a feltárt gyengeségek ne befolyásolják hátrányosan a keretirányelv jövőbeni végrehajtását. Ennek érdekében a tagállamoknak gyorsan és alaposan meg kell fontolniuk a következő ajánlásokat, többek között a nyomonkövetési programok és az intézkedési programok kidolgozásakor. A tagállamoknak különösen:

- a nyomonkövetési programokat fel kell használniuk a kezdeti értékelés során azonosított hiányosságok és elmaradások orvoslására;
- minimumkövetelményként szisztematikusan fel kell használniuk az uniós jogalkotásból (például a közös halászati politikából, a víz-keretirányelvből, az élőhelyvédelmi irányelvből stb., továbbá hatálybalépésétől kezdődően a tengeri területrendezésről és az integrált partiövezet-gazdálkodásról szóló irányelvjavaslatból¹¹) eredő előírásokat. Amennyiben nincsenek ilyen előírások, a tagállamoknak régióspecifikus, a megfelelő regionális tengeri egyezményben kidolgozott közös mutatókat kell alkalmazniuk nyomonkövetési programjaikban és intézkedési programjaikban;
- felül kell vizsgálniuk és amennyiben lehetséges, naprakésszé kell tenniük a jó környezeti állapot meghatározását és a célokat a nyomonkövetési és az intézkedési programok előkészítése során, hogy lehetővé tegyék a *régiókon belüli és régiók közötti*, illetve a különböző rendelkezések közötti következetes megközelítést.

Emellett ahol a Bizottság hiányosságokat tárt fel, a tagállamoknak a lehető leghamarabb, de legkésőbb 2018-ig jelentősen javítaniuk kell a jó környezeti állapot meghatározásának, a kezdeti értékelésnek és a környezetvédelmi céloknak a minőségét és koherenciáját annak biztosítása érdekében, hogy a végrehajtás második szakasza több haszonnal járjon. Elsősorban a következő intézkedéseket kell meghozni:

- a jó környezeti állapotról szóló jelenlegi 2010/477/EU határozat módosítása, megerősítése és javítása 2015-ig a jó környezeti állapotra vonatkozó egyértelműbb, egyszerűbb, tömörebb, koherensebb és összehasonlítható kritériumrendszer és

¹¹ Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a tengeri területrendezés és az integrált partiövezet-gazdálkodás keretének létrehozásáról, COM(2013) 133 final.

módszertani előírások meghatározásának céljával; e felülvizsgálat számolhatna az éghajlatváltozásnak a jó környezeti állapot értékelésére gyakorolt hatásával is¹²;

- a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv III. mellékletének felülvizsgálata, szükség esetén módosítása, továbbá útmutató kidolgozása annak érdekében, hogy a következő végrehajtási ciklusban koherensebb és következetesebb megközelítést lehessen biztosítani az értékelésekhez;
- korszerű és hatékony adatmegosztó rendszer alkalmazása az EU (EEA) és a regionális tengeri egyezmények („WISE-Marine”) között, teljes mértékben kihasználva a tengert érintő adatokhoz való hozzáférés és az interoperabilitás javítását szolgáló folyamatos fejlesztéseket „A tengerrel kapcsolatos tudás 2020” kezdeményezés keretében;
- a más vonatkozó uniós jogszabályok vagy a regionális tengeri egyezmények értelmében végzett értékelések szisztematikus felhasználása; az előkészítő munkát azonnal meg kell kezdeni;
- a régiók/al régiók szintjén koordinált cselekvési tervek kidolgozása a feltárt hiányosságok legkésőbb 2018-ig történő orvoslása érdekében¹³.

Végül, de nem utolsósorban a regionális együttműködésnek a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásának középpontjában kell állnia, és annak kell befolyásolnia a nemzeti végrehajtási folyamatokat és nem fordítva. Regionális szinten a Bizottságnak és a tagállamoknak a regionális tengeri egyezmények keretében együtt kell működniük más szerződő felekkel, hogy ösztönözzék a regionális és alregionális szintű koordinációt, szem előtt tartva az egyes regionális tengeri egyezmények sajátosságait. A tagállamoknak ezt követően az eredményeket szisztematikusán be kell építeniük a nemzeti végrehajtási folyamatba. A Bizottságnak és a tagállamoknak további megbeszéléseket kell tartaniuk arról, hogy hogyan lehetne legjobban előmozdítani a regionális együttműködést és tovább erősíteni a regionális tengeri egyezményekkel fenntartott együttműködést, különösen a munkaprogramok további összehangolása érdekében.

E javaslatok célja, hogy egyértelmű keretet nyújtsanak a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtására alkalmazott, együttműködésen alapuló megközelítés lépésről lépésre, valamennyi megfelelő szinten kitzűzött célkitűzések révén történő fokozatos javításához. Ha ezt az előrelépést jóval 2018 előtt mindenki teljes mértékben és gyorsan megteszi, megvalósítható lesz a sürgősen szükséges politikai minőségi váltás, és javulnak az óceánjaink és tengereink védelmére alkalmazott közös módszerek a 2020-ig hátralevő kis időben.

Az Európai Bizottság az intézkedési programokról szóló jelentésének részeként 2016-ban újra kívánja értékelni¹⁴, hogy a fent leírt, együttműködésen alapuló megközelítés megvalósult-e és eredményes volt-e, vagy további intézkedésekre van szükség a tengervédelmi stratégiáról

¹² Amint azt az SWD(2013) 133 final dokumentum vázolja (az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégiáról szóló bizottsági közlemény részeként).

¹³ E cselekvési tervekhez a strukturált végrehajtási és információs keretrendszerrel kapcsolatos megközelítésből meríthetnek ötletet, meghatározva a tagállamok által a végrehajtás javítása érdekében teendő különböző lépéseket (lásd: COM(2012) 95).

¹⁴ A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 16. cikke.

szóló keretirányelv megfelelő végrehajtásának biztosításához. A jó környezeti állapotról szóló határozat 2015-ös felülvizsgálata és a regionális együttműködés erősítése kulcsfontosságú elemek e megközelítésben. Ezzel párhuzamosan az Európai Bizottság megragadja a lehetőséget, hogy szükség esetén további kötelezettségzegési eljárásokat indítson a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv megfelelő végrehajtásának biztosítása érdekében.

5. KÖVETKEZTETÉS

Az Unió nagyon sérülékeny tengeri ökoszisztémáira egyre nagyobb nyomás nehezedik az emberi tevékenységek következtében. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtása és az ökoszisztéma-alapú megközelítés tudományosan megbízható megvalósítása a tengeri környezetben, emellett az Unió szomszédaival folytatott közös munka nagy kihívásokat rejt magában, de döntő fontosságú feladat. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv első szakaszában fontos mérföldköveket állapítottak meg európai, regionális és nemzeti szinten, mindez jelentős erőfeszítéseket tükröz. Az EU ugyanakkor még mindig nagyon messze van attól, hogy egészséges óceánja és tengerei legyenek. E célkitűzés 2020-ra, azaz kevesebb mint hét éven belül történő eléréséhez újabb és fokozottabb erőfeszítésekre van szükség, valamint arra, hogy gyors és jelentős változás álljon be a tagállamok, az Európai Bizottság, a regionális tengeri egyezmények és más releváns szervezetek közös munkavégzésében, amely közös fellépésekre és tervezésre összpontosít; emellett fokozni kell a politikai koherenciát az ágazatok között. A nyomkövetési programok és intézkedési programok fokozottabb összehangolása, valamint a nagyratörőbb regionális együttműködés és az egyes felek szerepének, felelősségének és kötelezettségeinek jobb megértése csakúgy, mint a szárazföldi eredetű szennyezéssel foglalkozó uniós jogszabálykeret teljes végrehajtása és a tengerparti övezetek integrált kezelésének megvalósítása érdekében tett módszeresebb erőfeszítések megkönnyítik a tengeri környezet kevésbé költséges és hatékony védelmét. E fellépések a szükséges minimumot jelentik ahhoz, hogy az EU sikeresen végrehajtsa a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvet, védje óceánját és tengereit, illetve annak biztosításához, hogy tengervizei a fejlődés fenntartható forrásai legyenek a jövő nemzedékek számára.